

Kotikirkko

Nämä sivut on toimittanut Sotkamon seurakunta.
www.sotkamonseurakunta.fi

Valokuvat:

Pentti Moilanen, Helena Kuja-Kanto ja Sotkamon seurakunnan arkistot

Jutut kokosi: Antti Lankinen

Kirkon kaunistus on sinne kokoontunut seurakunta

Ajelen kirkkoon jumalanpalvelusta pitämään ja näen seurakunnan vaeltavan pyhättöön, kuka jalkaisin tai rollaattorin kanssa, kuka polkupyörällä ja kuka autolla ajaen. Miten kaunis tuo näky onkaan, kun ihmiset kokoontuvat Sanan äärelle kauniiseen pyhättöömme. Kirkon todellinen kaunistus on sinne kokoontunut seurakunta.

Kaunis on myös kirkkomme. Nimitän sitä maalaiskatedraaliksi. Jo kirkon koko on vaikuttava, sinne mahtui aikoinaan 2 300 sanankuulijaa. Vielä 1950-luvun remontin, jossa rakennettiin kirkon seurakuntasalit ja uusien urkujen kirkkosaliin rakentamisen jälkeenkin noin 1 500 kuulijaa saa sijansa kirkossamme. Kirkkosalin puutöitä katsellessa voi tuntea vain suurta ihastusta entisaikojen rakentajia kohtaan, mutta hartaaksi katselijan tunnelma muuttuu noustessa vanhoja portaita kellotapuliin. Käsin veistetyt hirret ja kirkon taitavasti tehdyt rakenteet saavat mielen hiljaiseksi, nöyräksi ja kiitolliseksi.

Tällainen pyhättö rakennettiin seurakunnalle köyhällä 1800-luvulla. Rakennustyöt olivat varmaankin keskeytyksissä suurten nälkävuosien aikana, mutta heti niiden jälkeen saatiin ne päätöksensä. Toisaalla tässä liitteessä on kuvaus kirkossa pidetystä ensimmäisestä jumalanpalveluksesta ja kirkon vihkimisestä. Pitäjä oli liikkeellä.

Herra on varjellut kirkkomme läpi sotien mullistusten ja yhteiskunnallisten levottomuuksien aikojen. Ehkäpä vielä näemme senkin ajan, kun kirkkomme täytytty jälleen sanankuulijoista.

Antti Lankinen

KOTIKIRKKO

Koti on suloinen sana. Koti tarkoittaa sitä, että minut hyväksytään ja minua rakastetaan sellaisena kuin olen enkä tule hylätyksi. Kirkkokin on koti, maailmanlaajuinen kristittyjen yhteisö ja tämä talo Ristijärventien ja Kainuuntien kulmauksessa. Vähän väsyneeltä se näyttää, mutta on se rakas!

Ajatella, miten kauan ja hartaasti sitä rakennettiin, vaikka nälkä repi sisuksia katovuosien keskellä. Tähän kirkkoon, Jumalan taloon, ihmiset ovat astelleet ilojensa ja surujensa kanssa jo yli 150 vuotta. Tähän sukupolvien ketjuun minäkin kuulun, omalla paikallani. Tämä kirkko on ollut kotikirkkoni yli 30 vuotta. Se on minun palvelupaikkani.

"On riemu, kun saan tulla sun, Herra temppeliis, sun porteistasi käydä sisälle pyhyiksiis."

Seinien hirret ovat rosoiset, mutta kaunis on kädenjälki. Työmiesten kädet ovat ne veistäneet ja sillä tavalla Jumalaa palveleet. Aika ja elämä ovat jättäneet jälkensä. Jos hirret puhuisivat, ne kertoisivat ihmisen tarinaa kaipauksesta, naurusta, kyynelistä. Altтарin äärellä on kastettu lapsia, päästy ripiltä ja vihitty rakastuneita. Joskus altтарin ääreltä on lähdetty raskain askelin saattamaan vainajaa viimeiselle matkalle. Lukemattomat askeleet ovat kulkeneet nauttimaan ehtoollisen sakramentin. Ihmiset ovat polvistuneet rukoilemaan, vuodattamaan sydämensä Jumalalle.

"Polvesta polveen täällä soi ylistyksesi, sieluihin vuotaa rauha ja siunauksesi."

Altтарin kaari on puolikaaren muotoinen. Se muodostaa täyden ympyrän Jumalan kirkkaudessa, kun jo edelläkulkeneet sukupolvet polvistuvat samanai-

Matka tekee työtään meissä. Kirkon käytävän päässä on alttari muistuttamassa Jumalan läsnäolosta elämässämme. Alttari on myös ruokapöytä, Jumalan perheen yhteinen pöytä, jolle katetaan siunattu leipä ja viini: rakkauden, yhteyden, anteeksiannon ateria.

"Oi, rauha Siionille kansalle Jumalan, se uhraa kiitostansa sen kanssa vaellan."

Kirkossa tässä maailmassa vaeltava ja vaikuttava, arkinen seurakunta, me ihmiset ja jo perille, Jumalan luo päässet sukupolvet kohtaavat. Tällaiseen matkasaattoon me kuulumme. Usko on sama, toivo on sama ja rakkaus on sama kuin heillä, jotka ovat kulkeneet edellämme. He kulkevat kanssamme. Kirkko rakennuksena sisältää mystiikkaa, sanomaa Jumalan rakkaudesta, asioista joille on vaikea löytää sanoja.

"Jumalan seurakunta, puolestas rukoilen ja armon alttarille käyn kanssa pyhien."

Alttariseinä on mielestäni ihana. Minä näen siinä Vuokatin vaarat ja sotkamolaiset ihmiset. Alttaritaulun Jeesus katselee meitä lempeästi. Joskus näen hänen silmissään kyneleitä vai onko Herramme hieman hämmentynyt ylönousemuksensa hetkellä. Kaikki on nyt toisin, vapaus ja valo ja elämä virtaa kaikkialle Sotkamon perukoille asti.

Saarnatuolin symbolit

Saarnatuolin päällä on katos, josta lähtee tulenlieskoja, Pyhän Hengen vertauskuvia. Katosta kutsutaan baldakiiniksi. Se on siunauksen ja varjeluksen vertauskuva. Pappi ei saisi omissa nimissään saarnata eikä korvasyhyhensä mukaan, vaan pyytää, että Pyhä

Minäkin tutustuin kotikirkkoon

Kotikirkkoni on vaihtunut ainakin seitsemän kertaa elämäni aikana, koska olen muuttanut Suomessa opiskelupaikan ja töiden perässä. Jokaisella uudella paikkakunnalla olen pyrkinyt käymään kirkossa edes kerran. Kun kotikirkkoon tutustuu, tulee samalla tutuksi paikallinen rakennushistoria ja kirkossa käyvät ihmiset. Myös seurakunnan työntekijöihin tutustuu käyntikerroilla.

Kävin pääasiainen ensimmäistä kertaa kotikirkossani Sotkamossa. Kirkon sijainti on ihanteellinen: valtavalta parkkipaikalle sopii vaikka useampi linja-auto parkkiin. Parkkipaikka on tärkeä asia. Etenkin jouluna ja rippipyhinä on vaikeaa löytää autolle paikkaa, jos kirkon vieressä ei ole isoa parkkialuetta. Ilahduin jo aiemmin keväällä, kun huomasin Sotkamon kirkon takana olevan kauniita maisemia.

Astuttuani sisään, tunne oli hieman erilainen kuin muissa kotikirkkoissa aiemmin on ollut. Kirkko oli kotoisamman oloinen ja puu tekee rakennuksesta "pehmeämmän" ja lähestyttävämmän kuin muista kirkoista. Koko seinän kokoinen maalaus tuntui aluksi melko isolta, mietin maalauksen koon syytä omassa mielessäni. Koko jumalanpalveluksen ajan katselin isoa maalausta ja katseeni haki sieltä yksityiskohtia.

On kotoista, kun urut sijaitsevat kirkon lattiatasolla tai oikeastaan hieman lattiaa korkeammalla. Monissa kirjoissa urut ovat yläparvella, mikä tekee niistä jollain tavalla vaikeammin lähestyttävät. Sotkamossa myös koko jumalanpalveluksen ajan näkee kanttori-urkurin, mikä myös lisää helposti lähestyttävää tunnelmaa. Kaikissa kirkoissa se ei ole mahdollista, koska kanttori-urkuri soittaa urkuja yläparvella.

Kävin ehtoollisella. Alttarialue oli hyvin samantyyppinen kuin muissakin kotikirkkoissani on ollut. Tullessani kirkkoon näin pylväissä tekstin "ehtoollisleipä gluteiinitonta ja viini alkoholitonta". Se oli minusta hyvä tieto heille, joita ehtoollinen arveluttaa omien ruoka-ainajoitusten takia.

Kirkosta pois lähtiessä minulla oli hyvä mieli. Kirkon pihamaalla paistoi aurinko ja kevät teki tuloaan. Jumalanpalveluksen toimittaneen kappalaisen hymy ja katse jäi mieleen. Oli tervetullut olo.

Kotikirkkoon kannattaa tutustua. Voi etsiä yksityiskohtia, kuunnella ääniä tai vaan istua paikoillaan. Kotikirkko on osa kotipaikkakunnan identiteettiä ja ole-musta. Rakennus kantaa historiaa mukanaan ja antaa paikan sitä tarvitseville.

Hanna Laukkanen

Kirjoittaja on Sotkamo-lehden päätoimittaja.

kaisesti meidän kanssamme. Ympyrä on ikuisuuden vertauskuva. Kaareen on kuvattu viiniköynnös. Se merkitsee seurakunnan yhteyttä Herraansa. Pyhä Henki sitoo meidät toinen toisiimme ja hän kannattaa kirkkoaan. Toisaalta viiniköynnös on elämänpuu, Pyhän Hengen vertauskuva.

"Tuot julki tuomiosi tahtosi ilmoitat, armolla, totuudella synnistä puhdistat."

Mitä muuta tämä kirkko kertoo vertauskuvin? Kirkko on rakennettu itä-länsi suunnassa. Alttari on auringon nousun suunnassa, idässä. Me tulemme Jumalan luo pimeästä, särkyneestä maailmasta, sieltä minne aurinko laskee. Elämän halki kuljemme kohti Jumalaa, auringon nousuun ja valoon. Elämä on pyhiinvaellus.

Henki siunaisi puheen. Raamatun maailmasta rakentuu silta meidän ja Jumalan välille, elämäämme lohduksi, toivoksi ja matkaeväiksi. Kirkon vihkimisen yhteydessä sanotaan: "Kuulukoön tästä saarnatuolista armon ja totuuden sana."

Saarnatuoliin noustessa huomaa, että kreikan aakkosten alfa ja omega, alku ja loppu, kohdalla onkin sattunut "painovirhe". Alfa puuttuu ja tilalle on tullut kaksi omegaa. Sellaisia painovirheitä elämässä on. Avaimet muistuttavat anteeksiannon lahjasta. Jumala ei meneitä muistele. Olet saanut anteeksi, anna sinäkin anteeksi. P ja X näyttävät olevan päällekkäin. Kuva on Kristus-monogrammi. Kreikankielen kirjaimista tulee Jeesus Kristus. Päällekkäin asetettuna ne muistuttavat Betlehemin tähdestä, joka johdattaa Kristuksen

luo. Kyyhkynen on Pyhän Hengen vertauskuva. Pyhä Henki tuo rauhan, tekee eläväksi, puolustaa ja lämmittää, synnyttää uskoa Jeesukseen.

Raamatussa on neljä evankeliumia. Neljä hie-man erilaista näkökulmaa Jeesuksen elämästä. Saarnatuoliin on kuvattu evankeliumin kirjoittajat vertauskuviansa kanssa. Matteus kuvataan ihmisen kaltaisena, usein enkelilahmoisena. Matteuksen evankeliumi korostaa Kristuksen ihmisyyttä, Jeesuksen puheita, Jumala tulee ihmiseksi. Luukkaan härkä on kuvaus uhrieläimestä, Jeesuksen kärsimyksistä. Evankeliumin alussa luomakuntakin on todistamassa Jeesus-lapsen syntymää. Markuksen leijona kuvaa Jeesuksen kuninkuutta, ylösnousemusta. Evankeliumi alkaa kuvauksella ”huutavan äänestä erämaassa”, Johannes Kastajan julistuksella. Johanneksen kotka kuvaa evankeliumin tapaa katsoa kauas ja korkealta ilmestyksen lailla Jeesuksen elämää. Evankeliumi on teologisempi.

Kirkkovuosi

Kirkkovuosi elää värien kautta. Kirkkoteistiilin valkoinen kertoo ilosta, kiitoksesta ja puhtaudesta. Surusta ja kärsimyksistä muistuttaa pitkäperjantain musta. Vihreä kertoo kasvusta, arjesta ja toivosta. Se on elämän väri. Punainen on Pyhän Hengen väri, sovituksen ja marttyyriuden väri. Paaston aikana ennen pääsiäistä ja adventtiaikana käytetään violetta, katumuksen, kilvoittelun ja valmistautumisen väriä.

Kynttilätkin liittyvät kirkkovooteen. Kaksi kynttilää ovat Vanha ja Uusi testamentti, laki ja evankeliumi, Jeesus ihminen ja Jumala. Neljä kynttilää kuvaavat neljää evankeliumia. Suuren

Kristus-juhlan kuten, joulu ja pääsiäinen, alttarilla palaa kuusi kynttilää. Kynttilän liekki on Jumalan läsnäolon, rukouksen ja elämän vertauskuva. Alttarin kukat kertovat ovat elämän ihmeestä ja luomisesta, myös siitä miten hauras ihmiselämä on.

Kirkkellot kutsuvat

Palvelusvuoroni alkaessa puen ylleni alban, valkoisen kastemekon. Vyönä on naru muistutamassa, että Kristus vyöttää ihmisen palvelukseensa ja kuljettaa, minne tahtoo. Alban päällä oleva stola on Kristuksen ikeen vertauskuva. Messukasukka kuvaa Jumalan armoa, joka peittää kaiken.

Kirkkellot kutsuvat meidät yhteen, yhteiseen jumalanpalvelukseen. Lauantai-iltana ne kertovat pyhän alkaneeksi ja sunnuntaiamuna herättävät soitollaan. Sanomakellot ilmoittavat seurakuntalaisen kuolemasta sukupuolen ja iän. Ne muistuttavat elämän katoavaisuudesta ja soittavat kunnian Elämän Herralle. ”Äänelläni huutelen kansaa Herran huoneeseen. Äänelläni herätän kansaa uuteen elämään. Äänelläni nukutan kaikki viimein hautahan.”

Kirkko keskellä kylää ja kirkkellot rauhoittavat. Soitto kertoo kuulijalle: kaikki on hyvin. Olet turvassa. Ristinmuotoinen kirkko, tyhjä risti kertoo, että ylösnoussut Jeesus on seurakuntansa keskellä aina läsnäoleva elävä Herra. Risti on elämänpuu, toivon ja sovinnon merkki. Tässä merkissä taivas ja maa koskettavat toisiaan.

Helena Kuja-Kanto

Matkalaulu

Nyt Jeesus, saanhan tulla
sun pyhään huoneeseen,
taas sanaas tahdon kuulla,
yhtyä kiitokseen.

Sanasi lohdutusta,
mä kaipaen sieluuni,
voimaasi, vahvistusta,
nyt pyydän matkaani.

Sun Herra, haavoissasi
mä löydän turvani,
vain ristinkuolemasi
olkoon mun lohtuni.

Näin Herra jatkan matkaa
turvaten armoosi,
kätesi vahva kantaa
minutkin iloosi.

Riitta Kormilainen

”Kirkonmäellä” tapahtunutta

Väki tungeksi kirkkoon

Oulun Wiikko-Sanomissa 24.9.1870 kerrotaan mm. seuraavaa: ”Sotkamon uuden kirkon vihkiminen toimitettiin 12 sunnuntaina jälkeen Kolm. p. Juhlallista oli nähdä sekin, kun oli kokoontunut kymmeneltä kirkolta väkeä, luettu oman seurakunnan kanssa. Oli niitä hevosilla ajanut, jos jalkaisinkin tullut, kumminkin enimmäen veneillä soutanut. Niin aloitettiin kelloin soitto 9 aikana e.p.p., ja silloin aukaistiin kirkkoki sillä tavoin, että yksi puoli joka ovesta avattii.” Kullakin ovella kerrotaan olleen kaksi rotevaa miestä estämässä vahinkojen sattuminen ihmisten tungeksiessa kirkkoon, jonne kaikki halukkaat eivät lopulta sopineet. Seitsemän pappia suoritti kirkon vihkimisen. Sotkamon kirkkoherra R. Helanderin toimiessa toimituksen esimiehenä, joka ”lopuksi rukoillen toivotti korkeimman siunausta temppelille ja sen rakastajille, johon yhdistyi kaikki ne seitsemän pappia kukin vuoro-järjestyksessään.”

Kirkon rakentaminen oli pantu alulle 1850-luvulla, mutta nälkävuodet keskeyttävät rakentamisen välillä. Uuden kirkon vieressä seisoi vielä, pahoin rapistunut ja 1738 käyttöön vihitty ns. ”kukkoviirikirkko”, joka sai purkutuomion vasta 8.1.1885. Sotkamon kirkossa ei ollut alkuaikoina vielä urkuja, eikä urkulehteriä, jotka saatiin kirkkoon vasta vuonna 1928.

Muistojuhla 21.3.1938

Juhlien yhteydessä paljastettiin kirkkotarhassa seisova muistokivi joka sijaitsee nykyistä kirkkoa edeltävän kirkon (ns. kukkoviirikirkon) paikalla. Muistomerkin vihki hiippakunnan piispa Mannermaa. Samassa yhteydessä vihittiin myös hautausmaalle rakennettu muistomerkki nälkään kuolleiden ja tuntemattomien vainajien muistoksi.

Kirkko ja talvisota

Talvisodan aikana vaurioitui kirkko Sotkamon viimeisen pommituksen yhteydessä 6.3.1940. Hälytys tehtiin klo 14.05 ja pommitus tapahtui klo 14.15. Kolme 2-moottorista pommikonetta, jotka lensivät auran muodossa, vaakapommittavat noin 2500 m:n korkeudesta, kohteena Sotkamon kirkonkylä. Koneiden hyökkäysuunta oli kaakosta. Vauriot: Kirkko vaurioituu lievästi, sekä huomautuksissa mainitaan, että ”paljon ikkunoista rikki, 2 autoa vaurioitui lievästi ja 5 kpl täyttä bensiiniastiaa rikkoutui”. Autot ja bensatynnyrit vaurioituvat pappilan pihassa.

Kirkko nykyasussaan

1950-luvulla kirkkosalia pienennettiin siirtämällä alttaritaulun seinä nykyiselle paikalleen, jolloin sen taakse saatiin sakastitilat ja salitilaa. Myös kirkon seinät riivattiin ja laudoitettiin, lattia uusittiin, samoin kirkon penkit ja valaistus. Kirkon vihkiäisiin oli saapunut arviolta 3000 henkeä.

Sotkamon seurakunnan 350-vuotisjuhlan lähestyessä päätettiin tilata Sotkamon Urkurakentajat Oy:ltä 21-kertaiset nykyaikaiset urut. Urut edustavat flaamilaista barokkiperinnettä ja urut vihki käyttöön Kuopion hiippakunnan piispa Ville Riekkinen adventtina 1996. Vanhat peruskorjauksen vaatineet urut jätettiin entisille sijoilleen.

2020 uusittiin kellotornin paanukatto. Näin kirkko oli valmis 150-vuotisjuhla varten.

Otteita Jouni Piiraisen koostamasta juttusarjasta Sotkamon kirkon historiasta

Pyhien asioiden puolesta

Sana vieraantumisen aikana

Otteita Armas Antilan kirjasta vuodelta 1948

Kristuksen ruoska

Se heilahti kerran Jerusalemin temppelissä, kun pyhä Jumalan huone oli tehty markkinapaikaksi. Oletko nähnyt sitä? Ruoska Kristuksen kädessä! Eikö se käsi tullut vain sitomaan ja parantamaan? Niin kyllä. Haavoitettujen ja vaivattujen sielujen vuoksi hän tänne tuli. Hänen oli taisteltava auki vanhurskautta isoavien ja janoavien taivaantie. Tämä taistelu vei hänet ristinpuulle. Mutta hänen tehtävänään oli myös toinen taistelu. Se oli taistelu Jumalan pyhyden puolesta. Siinä taistelussa tarttui hän ruoskaan ja tarttuu vieläkin. Sen puolesta, mikä elämässämme ja ympäristössämme on pyhää, meidän onkin taisteltava, jos mielimme Kristuksen askelissa vaeltaa.

Mikä on pyhää?

Pyhä on Jumalalle eroitettu. Kun sanomme näin, ymmärrämme jotakin siitä mitä merkitsee pyhä. Täällä lähellämme on sellaista, mikä on Jumalalle eroitettua ja siitä syystä pyhää. Sitä ei saa halpana pitää. Pyhiä ovat täällä armonvälikkapaleet: pyhän kasteen sakramentti, pyhä Herran Ehtoollinen ja pyhä Jumalan sana. Niissä on taivaan viittatie. Joka viittoja siirtää merien karikoissa tai sumuisilla järvenjäillä, tekee rikoksen. Näin on asia myös taivaan viittatiellä. Myös Herran huone, kirkko tai rukoushuone on Jumalalle eroitettu ja sellaisena pidettävä.

Herran huone

Miten rakas se onkaan monille Herran seurakunnan jäsenille! He ymmärtävät hyvin, mitä varten kerran Herran omaisuus kansa Israel piti niin pyhänä ja rakkaana Jerusalemin temppeliä. Sitä on Herran huone, kirkko, myös oman kansamme keskuudessa niille, jotka ovat Jumalan opettamina tulleet näkemään sellaista, mikä on jumalattomalle maailmalle salattua. Herran huoneessa tietää myös hänen kansansa käyttäytyä vakaasti ja arvokkaasti. Herran huone on kokonaisuudessaan kehoittamassa: ”Ylentäkää sydämenne Jumalan puoleen!” Jumalan ihmiset ovat hiljaisuudellaan, vakavuudellaan, jopa hillityillä, tummalla kirkkoasullaan nöyrästi vastaamas-

sa: ”Me ylennämme sydämemme.” Jos haluamme nähdä, missä määrin jollakin seudulla on Jumalan pyhyden tunto leimaamassa ihmisten elämää, käykäämme heidän kirkkoonsa. Katselkaamme, minkälainen se on. Ja ennen kaikkea katselkaamme, millä tavalla siellä seurakunta käyttäytyy. Silloin tiedämme jo jotakin siitä, minkälainen on sen kansan suhde Jumalaan, pyhään Jumalaan.

Pyhät Jumalan teot

Jumala on kautta aikojen pitänyt siitä huolta, että Hänellä olisi kansojen keskuudessa ”pyhä papistonsa”. Suuret ovat Herran teot, kaikkien niiden tutkisteltavat, jotka niitä rakastavat. ”Hän lähetti kansallensa lunastuksen, sääti liittonsa ikuisiksi ajoiksi; pyhä ja peljättävä on hänen nimensä.” Senthäden on heikon ihmislapsen katseltava Jumalan pyhiä tekoja pyhä arkuus mielessään.

Jumalan kansalle ovat yhä uudet Jumalan työt ilon ja ihastuksen aiheena. Jumala ei ole jäänyt asumaan vain korkeudessa ja pyhydessä, tuolla puolen ajan taistelun ja vaivan, vaan Hän asuu niiden luona, joilla on särjetty sydän ja murheellinen henki.

Taistelu Jumalan pyhyden puolesta

Sitä taistelua tahtovat edellä olevat sanat palvella. Mutta ne eivät ole vain taistelua Jumalan puolesta. Jumala kyllä hoitaa asiansa. Hän saattaa hoitaa sen, kun hänen aikansa tulee, rutostikin. Sanat on tarkoitettu varoituksen sanoiksi meille kaikille, ettemme unohtaisi sitä, että Jumala on pyhä Jumala ja ettemme epäpyhänä ja vähäarvoisena pitäisi sitä, mikä hänen nimensä tähden on jo tällä puolen rajaa pyhää ja loukkaamatonta, Jumalalle eroitettua.

Tällaisessa sanassa, joka on lausuttu pyhien asioiden puolesta, saattaa olla tuntuissa tuomion henki. Tiedämme, että se ei vie ketään uuteen elämään. Sinne kuljettaa vain väkevä evankeliumin sana. Lienee kuitenkin niin, että vain tuomion alla kypsytään armoa varten. Jumalan pyhyden edessä hämmästyneet sielut näkevät, kuten profeetta Jesaja, oman saastaisuutensa ja alkavat siitä valittaa. Siellä, mistä tämä valitus kuuluu, alkavat Jumalan armonvoimat liikkua.

Antila toimi Kainuun kristillisen kansanopiston rehtorina vuosina 1930-1948 ennen siirtymistään Herättäjäyhdistyksen toiminnanjohtajan tehtävään

Kirkkoherra Veikko Suutarisen läksiäisjumalanpalvelus 31.8.1975.

Sotkamon vanha kirkko ja vanhan kirkon ajat

Otteita lehtori Lauri Lounelan, vuoteen 1918 asti Lönnrot, esitelmästä Sotkamon kirkkojuhliissa 21.8.1938

1690-luvun suurten nälkävuosien ja isonvihan sotaisten vuosien jälkeen Jumala jälleen soi kaivatun rauhan ja elämä oli aloitettava monella alalla miltei alusta. Kaikkialla huomaamme virkeätä toimintaa ja toivehikasta mieltä. Niinpä Kainuun kaikkiin kolmeen seurakuntaan (Paltamon ja Sotkamon seurakunnat ja Kajaani) kohosi puolentoista vuosikymmenen kuluessa uudet kirkot. Ensimmäisenä sai kirkkonsa Paltamo. Sen pystytti yöyriäinen kirkonrakentaja Johan Knubb ja se valmistui vuonna 1726. (Kuvakirkko)

Kahdeksan vuotta myöhemmin 1734 valmistui pienoinen Kajaanin kirkko Gredl Nordlingin rakentamana. Sotkamo jäi sarjassa viimeiseksi, arvatenkin siitä syystä, että siellä vielä oli kirkko, jos huonokin. (Kajaanin ja Paltamon kirkot oli poltettu isonvihan aikana) Sotkamossakin oli rakennusmestarina sama Nordling, joka oli Kajaaninkin kirkon rakentanut.

Kesällä 1737 vanha kirkko purettiin ja uuden rakentaminen alkoi. Kirkko valmistui seuraavana vuonna. Se vihittiin käyttöön 8.9.1738 kirkkoherra Kaspar Gröönin toimesta. Nimeksi tuli kirkolle Pyhän Kolminaisuuden kirkko. Vanhain kertoman mukaan kirkko muistutti suuresti Kajaanin vanhaa kirkkoa. Kuitenkin se oli sitä jonkin verran isompi. Katolla oli komea kukkoviiri. Kirkossa ei ollut seinämaalauksia, mutta saarnatuoli oli kauniisti koristeltu. Kun seurakunnan väkiluku kasvoi nopeasti, kävi vanha kirkko liian ahtaaksi ja 1800-luvun puolivälissä ruvettiin puuhaamaan suurempaa kirkkoa. Rakennettiin tämä harvinaisen tilava Herran huone. Uusi kirkko vihittiin vuonna 1870.

Siihen, Sotkamon vanhaan kirkkoon, jonka vaiheista olen kertonut, liittyvät monet muistot. Mieleeni tulevat ne miehet, jotka Jumalan sanaa siellä julistivat, se kansa, joka siellä sanan kuulossa kulki, ja se Jumalan sana, jota siellä kuultiin ja julistettiin. Jumalan sana ei ole ainoastaan saarna ja se liturgia, jonka pappi suorittaa, vaan myöskin se virrenveisuus, johon seurakunta itse ottaa osaa.

Paitsi vanhan kirkon pappeja muistakaamme myös sanankuulijain suurta joukkoa: kirkonisännät, kirkkoraadin jäsenet ja kirkonmiehet, herrat ja talonpojat, rikkaat ja köyhät, nuoret ja vanhat, suruttomat ja heränneet. Tulee mieleen peltojen raivaajat, huuhdan raatajat, tervanpoltajat, metsänkävijät, kalanpyydystäjät, vanhan kansan tietomiehet, esi-isäin muistiperinnön säilyttäjät. Tulee mieleen talojen emännät ja perheiden äidit alkaen pappilan rouvista, jotka usein joutuivat sairaiden hoidossa ja moninaisissa muissa asioissa olemaan seurakuntalaistensa neuvonantajina, aina salomökkien emäntiin asti.

”Sun ristic olkoon ainoa mun matkallan tien viittaaja” (silloisen virsikirjan virsi 49:10) Nämä sanat on kirjoittanut mies, joka varmaan monta kertaa on nähty Sotkamon vanhassa kirkossa sanankuulijain joukossa, Kainuun nälkäaikaisten tuttava Elias Lönnrot. Täällä liikkueensa hän ei ainoastaan jälkipolville pelastanut esi-isien muinaisaarretta, vaan myöskin itse oppi tuntemaan sen kalliopohjan, joka kestää.

Tämäkin virsi puhuu eksytyksistä ja vaaroista, jotka Jumala kirkkoa uhkaavat. Jos se seisoo sanan perustuksella ja pitää ristin tienviittanaan, ei Jumala sitä jätä. Mutta maailman mieli on aina vihaa Jumalaa vastaan. Jos tämä piti paikkansa ennen, on se totta varsinkin meidän aikanamme. Ihminen kohottaa itsensä Jumalan sijalle, kohdistuupa jumalointi kansaan kaikkivaltiaaseen tai voimakkaaseen ihmisyksilöön. Elämä tahdotaan rakentaa viettien ja vaistojen eikä Jumalan pelon varaan. Näin syrjäytetään ne ikuisuuden voimat, jotka tähän asti ovat kansaamme kannattaneet ja tukeneet. Kumpu se ei meidän ja seurakuntamme kohdalla tapahtuisi. Ajan olot ovat rauhattomat, kansojen kohtalo epävarma, monet vaarat meidänkin maatamme uhkaavat. Suokoon Jumala siunauksensa isänmaallemme, kansallemme ja rakkaalle kotiseudullemme.

Vuonna 1889 Ristijärvellä syntynyt Lounela toimi Kajaanin lyseossa lehtorin virassa ja hän toimitti mm. suuren keruutyön Kainuun murteen sanastosta

Taiteilijan näkemys Sotkamon neljänestä kirkosta. Kirkko tunnetaan kukkoviiri-kirkkona.

Tervehdyspuhe ennen jumalanpalveluksen alkua

Tervehdin Teitä edessäne olevien alttaritaulun ja seinämaalauksen sanomalla. Alttaritaulu on Severin Falkmanin maalaus ja taulu on vanha. Taulu vaurioitui vähäsen talvisodan aikana lentopommin sirpaleesta ja oli jo haalistunut. Sen vuoksi kirkon peruskorjauksen aikana vuonna 1954 tuli esiin uuden alttaritaulun hankkiminen taikka seinämaalauksen hankkiminen toisena vaihtoehtona. Taiteilija Lauri Välke Helsingistä kutsuttiin neuvottelemaan näistä.

Ennen neuvottelukokousta hän oli tutustunut kirkkoomme ja sen alttaritauluun. Kokouksessa ensimmäisenä esitettiin kysymys, voisiko tätä alttaritaulua käyttää osana seinämaalausta. Hän vastasi, että kyllä voipi, ja seinämaalauksen aiheeksi sopii Jeesuksen taivaaseenastuminen, kun alttaritaulu esittää hänen ylösnousemustaan. On vain alttaritaulu maalattava uudelleen ja katsottava, että seinämaalauksen värit soveltuvat alttaritaulun väreihin. Hän totesi, että alttaritaulussa on hyvät värit. Lisäksi kirkkoa tulisi kaunistaa maalauksin muualtakin kuin alttarilta.

Luukkaan evankeliumin 24. luvun jakeissa 50–51 sanotaan: ”Sitten hän vei heidät pois, lähes Betaniaan asti, ja nosti käntensä ja siunasi heidät. Ja tapahtui, että hän siunatessaan heitä erkani heistä, ja hänet otettiin ylös taivaaseen.” Apostolien tekojen 1. luvun 9. jakeessa Luukas sanoo: ”Kun hän oli tämän sanonut, kohotettiin hänet ylös heidän nähtensä, ja pilvi vei hänet pois heidän näkyvistään.”

Nämä sanat taiteilija Välke kertoo kuvina, joita hän täällä ei ole yksilöinyt. Maalauksessa ei ole mikään tahansa ihmisjoukko, vaan siinä on kaksitoista opetuslasta juhla-asuisina, ja siten soveltuvat alttaritaulun kuviin ja niiden väreihin. Kun seinä on laajahko, ja alttaritaulu jakaa sen tavallaan kahtia, on kaksi kertaa kaksitoista opetuslasta. Yllättävää Jeesuksen lähtöä kuvaa se, että osa opetuslapsista on vielä polvistuneena siunaus-asentoon, osa on nousemassa ylös, osa on jo seisallaan katse vielä maahan päin, osalla katse on jo kohotettu taivaalle. Katsookaan vasemmalle, siellä yhdellä on puvun värinen liina käsivarrella. Samoin oikealla on yhdellä vastaava liina. Tämä kuvaa apostoli Johannesta, ja kuvaa muun ohella sitä, että kyseessä ovat samat opetuslapset molemmilla puolin alttaritaulua.

Vuoristomaisema kaunistaa maalausta ja on taustana pääasialle, Jeesuksen taivaaseenastumiselle ja sen todistajana olleille opetuslapsille. Vuori ei välttämättä ole Vuokatinvaara, sillä ei Vuokatilla ole tuollaisia puita, eikä vaara paljoakaan muistuta Vuokatinvaaraa. Se lienee piirretty taiteilijan vapaudella, ja ehkä se muistuttaa Öljymäkeä, kuuluvathan nuo taulun etualalla olevat puut Öljymäen maastoon.

(jatkuu seuraavalla sivulla)

Maalausten ollessa luonnosasteella oli toinen seinämaalauksen vaihtoehto samasta aiheesta sellainen, että oli kaksi kertaa kuusi opetuslasta, ja vuoris-tomaisemaa ei ollut ollenkaan. Tämäkin viittaa siihen, että taulussa oleva vuori on sivuasias.

Apostoli Luukas kertoo, että kun he katselivat taivaalle Hänen mennessään, niin katso, heidän tykönänsä seisoi kaksi miestä valkeissa vaatteissa ja sanoivat: ”Galilean miehet, mitä te seisotte ja katsoitte taivaalle? Tämä Jeesus, joka otettiin teiltä ylös taivaaseen, on tuleva samalla tavalla, kuin te näitte hänen taivaaseen menevän.” Tämänkin vaiheen taiteilija Välke on kuvannut siten, että ne kaksi miestä ovat tulossa Jeesuksen kohdalla, silloin kun pilvi vei hänet taivaaseen.

Kokonaisuutena alttaritaulu ja seinämaalaukset sanoma Jeesuksen ylösnousemisesta ja taivaaseenastumisesta. Tämä sanoma sopii tervehdykseksi ja meille kaikille matkaevääksi.

Sotkamossa maaliskuun 29. päivänä 1984

Nikke Korhonen

Eero Viitaniemi toimi pidettynä kanttorina Sotkamossa vuodesta 1972 aina vuoden 1995 loppuun asti.

Minun urkuni

Oli vuosi 1987, kun muutin entiseen mummolaani Juurikkalahden Jussilaan. Olin käynyt Lempäälässä pianotunneilla ja tehnyt jo 2/3 tutkinnonkin. Kainuun musiikkiopistossa oli pianon aloituspaikkoja vain yksi, koska oli lama-aika, ja tuo paikka meni jollekin toiselle. Silloin äitini sanoi, että kysypä kanttorilta, jos pääsisit hänelle oppiin. Niinpä minä sitten pääsin Viitaniemen Eeron urkutunneille.

Vanhat urut urkuparvella tulivat tutuiksi. Eero oli kiltti opettaja, ei koskaan sanonut pahasti, ja niinpä sormet ja jalat löysivät omat motoriset ratansa ja soittotaito kehittyi. Usein harjoittelin jumalanpalveluksen jälkeen tuntikausia tyhjässä lukitussa kirkossa. Suntio Aate Leinonen laittoi isolla rauta-avaimella kirkon lukkoon ja sovittiin, milloin hän tulee päästämään minut kirkosta pois.

Vanhojen urkujen ääni oli kaunis ja pehmeä. Oboe oli lemppiäänikertani, jota käytin, vaikka se olisi ollut vähän epäviisäkin. Seiskaluokan kevätkirkkoon menin Kupiaisen Pirkon kyydillä. Kerroin autossa Pirkolle, että olin käynyt Eeron urkutunneilla ja osasin jo vähän soittaa. Niinpä Pirkko sanoi, että ”Aliisa ylös”, ja niin soitin elämäni ensimmäisen tilaisuuden. Pirkko neuvoi koko ajan vieressä.

Sen jälkeen soitin hautajaisia ja kohta jo jumalanpalveluksia ja pidin rippikoulua oman ikäisilleni Kipinässä. Vaikka väliin jääneisiin vuosiin mahtuu monenlaista, niin vanhojen urkujen romanttisen pehmeä ja täyteläinen ääni on yhä mielessä. Jospa saisimme ne kunnostettua jälleen käyttökuntoon. Sen eteen teen kaikkeni. Samanlainen soitin tuhoutui vastikään kirkonpalossa jouluaamuna. Arvostakaamme siis sitä, mikä meillä vielä on. Vanhat urut on myös Kainuun ja ehkä koko Pohjois-Suomen vanhimmat, onhan ne rakennettu 1928.

Kanttori Aliisa Lukkari-Syrjäniemi

Yö kirkossa

Oletko sinä ollut yötä omassa kotikirkossa?

Meidän eskarilaisten Ikiomajuttu-kerho sai Kirkonrotalta kutsun seikkailuun. Niinpä me pakkasimme reppuihin hammasharjat, otimme patjat kainaloon

ja saavuimme kotikirkkoon jännittynein tunnelmin.

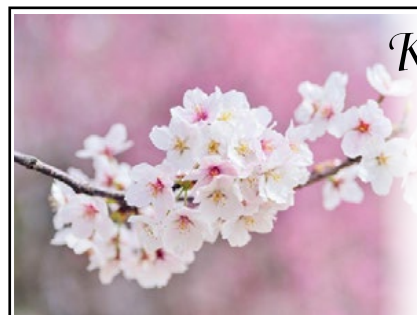
Kirkonrotta oli lastenohjaajien kanssa valmistanut monenlaisia rastitehtäviä ympäri kirkkoa. Saimme jättää kiitoksen aiheita rukousrastille, kerätä Kirkonrotalta kadonneet kolikot ja pikkuaarteet kolehtihaaviin, kiikaroida urkuparvelta liturgisia värejä, rakentaa omia pieniä alttaripöytiä, ripustaa virsitaululle numeroita ja etsiä virsikirjasta vastaavia virsiä (numeroa 100007 ei löytynyt!). Saimme jutella, kuinka me olemme Taivaan isälle arvokkaita, kuin pieniä helmiä simpukan keskellä ja askarrella koruja oman nimemme mukaan.

Kirkon keittiössä valmistui maistavaa iltapalaa ja sitten olikin aika levittää alasalin kokoinen siskonpeti. Mikä ihana tunnelma, kun Nukkumatti vihdoinkin saapui viimeisenkin yöpyjän kylkeen ja ympärillä kuului tasainen tuhina. Aamulla saimme viettää yhteistä kirkkohetkeä perheiden kanssa ja todeta: ”Me olemme olleet yötä omassa kotikirkossa!”

Kirkon läheisiä puita suojellaan

Kirkkovaltuusto päätti kokouksessaan 16.4.1938 asettaa luonnonsuojelulain alaisiksi Syväsalmen sillan ja Kirkkosillan välisellä alueella olevat vanhat puut samoin Kirkkolammen, Kirkkotarhan ja Kaitaansalmelle johtavan maantien molemmilla puolilla olevat metsiköt Anttilanniemiin asti. Lisäksi Sotkamojärven ja Pirttijärven yhdistävän Syväsalmen molemmin puoliset pappilan rantametsiköt oli säästettävä hakkuilta. Virkat-alolautakunnalle annettiin valtuudet ryhtyä lain edellyttämiin toimiin. Sen tuli myös huolehtia mainittujen metsien suojaamisesta.

Lähde: Sotkamon kirkkovaltuuston pöytäkirja

Keväinen runon ja laulun ilta

to 1.6. klo 18 srk-talon salissa

Päivi Myllynen ja Tiina Parkkisenniemi, runot
Satu Karppinen ja Aliisa Lukkari-Syrjäniemi, laulu
Kaisa Huusko, piano

Suivirsi lauletaan yhdessä.

Vapaa pääsy!

Sotkamon seurakunnan tapahtumia:

JUMALANPALVELUKSIA:

TOUKOKUU:

La 20.5.
klo 18.30 **Viikkomessu** Vuokatin kirkossa, Esko Räsänen, Jorma Sutinen.

Su 21.5.
klo 10 **Messu** Sotkamon kirkossa, Kuja-Kanto, Partanen, mukana Sotkamon Mieslaulajat. Messun jälkeen Kaatuneitten muistopäivän seppeleenlaskut vapausodan muistomerkille ja sankariristille. Kirkkokahvit ja kaatuneitten muistopäivän tilaisuus srk-talossa.

klo 12 **Messu** Vuokatin kirkossa, Jorma Sutinen, Partanen, mukana Martti Niskanen, laulu.

Ke 24.5.
klo 10 **Alle kouluikäisten kevätkirkko** Vuokatin kirkossa.

To 25.5.
klo 10 **Alle kouluikäisten kevätkirkko** Sotkamon kirkossa.

klo 12.30 **Selkokielineen messu** srk-talossa. Mukana pappi Taina-Maija Miittinen Kajaanista. Messun jälkeen kirkkokahvit ja makkarat.

Su 28.5.
klo 18 **Iltamessu** Sotkamon kirkossa, Saastamoinen, Lukkari-Syrjäniemi, mukana Kainuun Kirkkomusiikkipiirin kuorokurssilaiset.

Ke 31.5.
klo 12 **Luontokirkko** Hiukassa. Kokoon-tuminen uimarannan yläparkissa klo 12.

KESÄKUU:

Su 4.6.
klo 10 **Messu** Sotkamon kirkossa, Lankinen, Partanen.

klo 11 **Satokauden siunaaminen** Laakajärven yhteisöpuutarhalla, Venäjänniementie 3.

klo 13 **Messu** Vuokatin kirkossa, Lankinen, Partanen.

Su 11.6.
klo 10 **Messu** Sotkamon kirkossa, Lankinen, Partanen.
klo 13 **1. rippikoululeirin konfirmaatiomessu** Sotkamon kirkossa, Saastamoinen, Partanen, Heikkinen.

Su 18.6.
klo 10 **Messu** Sotkamon kirkossa, Kuja-Kanto, Partanen.
klo 13 **2. rippikoululeirin konfirmaatiomessu** Sotkamon kirkossa, Lankinen, Partanen, Piipponen.

La 24.6.
klo 10 **Messu** Sotkamon kirkossa. Herättäjän kirkkopyhä, saarna Sauli Typpö, Niinivaara, Partanen.
klo 19 **Viikkomessu** Vuokatin kirkossa, Jukka Norvanto, Matti Malinen, Partanen, mukana Jari Niva.

Su 25.6.
klo 10 **Messu** Sotkamon kirkossa, Kuja-Kanto, Partanen.

HEINÄKUU:

Su 2.7.
klo 10 **Messu** Sotkamon kirkossa, Niinivaara, Partanen.

Su 9.7.
klo 10 **Messu** Sotkamon kirkossa, Saastamoinen, Lukkari-Syrjäniemi.
klo 13 **3. rippikoululeirin konfirmaatiomessu** Sotkamon kirkossa, Kuja-Kanto, Lukkari-Syrjäniemi, Vehkaoja.
klo 13 **Messu** Vuokatin kirkossa, Saastamoinen.

Su 16.7.
klo 10 **Messu** Sotkamon kirkossa, Saastamoinen, Lukkari-Syrjäniemi.
klo 13 **4. rippikoululeirin konfirmaatiomessu** Sotkamon kirkossa, Niinivaara, Lukkari-Syrjäniemi, Piipponen

Su 23.7.
klo 10 **Messu** Sotkamon kirkossa, Lankinen, Lukkari-Syrjäniemi.
klo 13 **Messu** Vuokatin kirkossa, Lankinen, Lukkari-Syrjäniemi.

Su 30.7.
klo 10 **Messu** Sotkamon kirkossa, Saastamoinen, Lukkari-Syrjäniemi.

ELOKUU:

Su 6.8.
klo 10 **Messu** Sotkamon kirkossa, Saastamoinen, Lukkari-Syrjäniemi.
klo 13 **Messu** Vuokatin kirkossa, Saastamoinen, Lukkari-Syrjäniemi.

Ke 9.8.
klo 18 **Kouluun lähtevien siunaaminen** Sotkamon kirkossa.

Su 13.8.
klo 10 **Messu** Sotkamon kirkossa. Rauhan-yhdistyksen kirkkopyhä, saarna Erkki Piri, Saastamoinen, Lukkari-Syrjäniemi. Messun jälkeen seurat srk-talossa.

Su 20.8.
klo 10 **Messu** Sotkamon kirkossa, Lankinen, Partanen.
klo 13 **Messu** Vuokatin kirkossa, Lankinen, Partanen.

Su 27.8.
klo 10 **Messu** Sotkamon kirkossa, Kuja-Kanto, Lukkari-Syrjäniemi.
klo 13 **Messu** Pirjo ja Kari Korhosen Mehtäkappelissa. Lähtö tapahtumaan Suovaarantie 70a.

Sotkamon kirkon sunnuntain jumalanpalvelukset striimataan seurakunnan YouTube-kanavalle.

TERVETULOA!

www.sotkamonseurakunta.fi

Puuvillapelloilta kirkkoihin -konsertti

To 20.7. klo 18 seurakuntatalon salissa

Pianisti-laulaja **Hillel Tokazier**.

Vapaa pääsy.

KESÄPÄIVÄN MUSIIKKIHETKET KIRKOSSA KESKIVIKKOISIN KLO 14

KE 28.6. Vuokatti-Kvartetti
KE 5.7. Pietari Willey, sello, Johannes Ruotsalainen, piano
KE 12.7. Iiro Komulainen, piano
KE 19.7. Esa Ruuttunen, laulu
KE 26.7. Sirkka-Liisa Kaakinen-Pilch, viulu, Wilhelm Pilch, piano
KE 2.8. Jan Lehtola, urut, Petri Komulainen, käyrätorvi

SOTKAMON SEURAKUNTA